

Система виховної роботи у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії

У статті розкрито систему виховної роботи у вищому педагогічному навчальному закладі ступеневого типу. Концептуально обґрунтовано мету, завдання, напрямки та зміст роботи, визначено основні суб'єкти виховання, їх місце і роль у виховному процесі.

Ключові слова: ступеневість, ступенева освіта, виховання, виховний процес, суб'єкти виховання, система виховної роботи.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Підготовка педагогічних кадрів в Україні має свої специфічні риси і особливості. Історично склалося, що український учитель одночасно здійснює як навчальну, так і виховну функції. Тому система підготовки спеціалістів у вищому педагогічному закладі повинна враховувати не тільки фахове та соціальне замовлення, вона будуватиметься на споконвічних виховних принципах, коли учитель – це і носій відповідних знань, і взірць для наслідування, це представник національної еліти, національної інтелігенції. Виховувати і навчати собою – це працювати своїм розумом, поведінкою, вчинками...

Чи можна цьому навчитися, чи це царина вроджених якостей? Недаремно керівники системи освіти серед найважливіших назвали функцію управління виховним процесом, а виховну роботу – найважчим видом педагогічної діяльності. Через це вважаємо, що проблема організації та проведення виховної роботи зі студентами у педагогічному вищі в сучасних умовах є надзвичайно актуальною педагогічною проблемою, яка потребує теоретико-наукового обґрунтування та методичного вирішення.

Аналіз досліджень і публікацій... Проблема підготовки кадрів для галузі освіти є предметом дослідження у низці наукових і прикладних праць впродовж тривалого часу. Питання виховання у контексті педагогічної антропології вивчали вітчизняні учені І.Бех, С.Гончаренко, А.Макаренко, М.Сметанський, В.Сухомлинський, О.Сухомлинська, К.Ушинський та ін. Місце вихованості у структурі особистості учителя та роль його авторитету вивчали М. Богуславський, М.Дарманський, М.Євтух, Л.Журенко, Т.Ільїна тощо. Однак реалії сьогодення указують на необхідність системного підходу до виховання майбутнього учителя ще на студентській лаві.

Формулювання цілей статті... Метою публікації є вичленення та розгляд системоутворюючих факторів виховного процесу у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії.

Виклад основного матеріалу... Система освітньої діяльності Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії має свою історію і лише їй притаманний особливий зміст. Специфіка полягає у тому, що підготовка спеціалістів здійснюється за освітньо кваліфікаційними рівнями. На перший курс вступають випускники з базовою середньою освітою віком 15-16 років. Їх соціальний ріст, особистісне мужніння та дорослішання відбувається в процесі професійного становлення. Даний вік є сенситивним для формування таких важливих людських та професійних рис як відповідальність, вміння працювати в колективі, приймати рішення та доводити розпочату справу до кінця. Провідними орієнтирами діяльності науково-педагогічного та студентського колективів є наступні: соціальна спрямованість, змістовно орієнтована спрямованість, процесуально орієнтована спрямованість, особистісно орієнтована спрямованість. Однак вищеназвані освітні парадигми неможливо реалізувати без чіткої і цілеспрямованої виховної роботи. Тому у 2009 році були визначені концептуальні засади організації виховної процесу в академії на наступні п'ять років. При їх розробці було враховано ряд державних, соціальних і особистісних потреб, задоволення яких неможливе без всебічно вихованої особистості студента – майбутнього вчителя.

Це потреби:

- молодій державі в педагогічних кадрах нової формації, сформованих на засадах гуманізму та демократизму, громадянської та національної культури, спроможних успішно вирішувати освітні проблеми власної країни та шукати шляхи поступу до світового освітнього простору;
- в оновленні і оздоровленні суспільства, які неможливо здійснювати без особистості вчителя-вихователя;
- у всебічно вихованому студентів – активному суб'єкті навчально-виховного процесу;
- об'єднання виховних зусиль усіх суб'єктів освітнього процесу інституту для створення на його теренах педагогічно-організованого простору, відкритого для співпраці з іншими суб'єктами

соціально-педагогічної взаємодії, спроможного не тільки протистояти деструктивному впливу середовища, а і впливати на нього з метою перевиховання;

- в усвідомленні усіма суб'єктами освітнього процесу виховання як соціально-особистісного феномену, організацію самовиховання та виховання через студентський колектив;
- відходу від авторитарних методів виховання;
- у визначеності ціннісних орієнтацій студентської молоді.

Саме ці потреби розглядались нами як системо утворюючі при розробці системного підходу до виховної роботи у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії.

Метою виховної роботи з студентами є формування особистості майбутнього українського вчителя, представника української національної еліти, провідника національної ідеї, на засадах демократизму і гуманізму, громадянськості, здатного творчо, активно, відповідально впливати на виховний процес в школі.

Виховна робота має певні структурні компоненти, без врахування яких неможлива успішна реалізація мети. Це – когнітивний, мотиваційно-емоційний, морально-вольовий, вчинковий та оціночний компоненти.

Когнітивний компонент передбачає оволодіння знаннями основ світової культури та теорії і практики виховної роботи.

Мотиваційно-емоційний – спрямованість на гуманістичні та демократичні ідеали, на загальнолюдські та національні цінності, на свободу мислення, слова, позиції, дії, на любов, повагу до дитини і її сприйняття, віру в її можливості та здібності; вироблення на основі чуттєвої та змістовної тканини свідомості розумних потреб, які і пробуджували почуття та диктували мотиви поведінки студентів.

Морально-вольовий – орієнтація на загальнолюдські норми моралі, на золоте правило етики в поєднанні з умінням досягти мети, рішучістю, наполегливістю, активністю, самостійністю, вимогливістю до себе і вихованців.

Вчинковий – поведінка виступає як громадянський, моральний та професійний обов'язок перед суспільством, як особистісне переконання та суспільна потреба.

Оціночний компонент – здатність до об'єктивної самооцінки своєї вихованості і, в разі потреби, самокорекції, рівень готовності до оцінки вихованості учнів.

З мети випливають такі завдання виховної роботи:

- формування національної свідомості, гідності громадянина-патріота Української держави, представника української національної еліти;
- підготовка свідомої та високопрофесійної учительської інтелігенції України, збереження інтелектуального генофонду нації;
- вироблення чіткої громадянської позиції, прищеплення віри у верховенство закону, який є єдиною гарантією свободи;
- підняття престижу української мови в академічному середовищі;
- формування здорового способу життя, культу фізично здорової та духовно багатой особистості;
- створення умов для гармонійного розвитку особистості студента;
- плекання поваги до своєї alma mater, дотримання і розвиток академічних традицій вузу.

Основними принципами виховної роботи є:

- демократизація і гуманізація виховного процесу, дотримання педагогічної етики, повага до особистості студента;
- високий рівень професійності в поєднанні з духовністю студентів вузу, як головної умови виховної компетентності майбутніх педагогів;
- визнання за студентами права свободи мислення, слова, права мати власні політичні та життєві позиції, які не протирічать принципам демократії і гуманізму, загальнолюдським цінностям;
- визнання принципу самодостатності особистості студента як наслідку самовиховання, організації індивідуальної діяльності, спрямованої на розвиток власного потенціалу;
- принцип єдності теорії і практики, слова і діла через спрямованість виховної роботи на суспільну і професійно-орієнтовану діяльність студента;
- принцип наступності виховної діяльності, який реалізуватиметься з урахуванням вікового статусу студентів (I ступінь – підлітковий та рання юність, II-III – юнацький);
- принцип перспективності самовиховання та самоосвіти майбутнього вчителя;
- системність в організації виховної роботи із студентами, яка передбачає:

а) визначеність у відповідності з метою змісту виховної роботи таких форм за допомогою яких реалізується зміст і якими повинні оволодіти майбутні вчителі (від програми „мінімум” до

програми „максимум”) у процесі діяльності, спілкування студентів в на факультеті, в групі, в гуртожитку;

б) визначення суб'єктів виховної діяльності у вузі (кафедри, деканати, куратори груп, студентські групи, органи студентського самоврядування тощо), їх функції, зміст та форми роботи;

в) безпосередня участь студента у виховному процесі, його місце і роль;

г) вивчення результативності виховної роботи, врахування рівня вихованості студентів, підготовленості до виховної роботи в школі;

д) організаційна, цілеспрямована робота вузу в напрямку реалізації системи виховної роботи.

В основі виховної системи такі напрямки виховної роботи:

Національно-патріотичне та громадянсько-правове виховання;

Інтелектуально-духовне;

Моральне виховання;

Екологічне;

Естетичне;

Професійне самовизначення, розумове та трудове виховання;

Фізичний розвиток та формування здорового способу життя.

Зміст виховної роботи спрямовується на здобуття студентами виховного досвіду, який забезпечить реалізацію інтересів держави, суспільства та особистості в громадянсько-національній, моральній, професійній, розумовій, трудовій, естетичній, екологічній та інших сферах суспільного життя, а також на розвиток когнітивного, емоційно-ціннісного, мотиваційно-вольового та вчинкового компонентів загальнолюдської культури особистості. Виховні засоби мають сприяти становленню життєвих орієнтацій особистості майбутнього педагога, виробленню власної філософії життєдіяльності, самоідентифікації та самореалізації в кожній із сфер суспільного життя. Ідея вихованості на засадах демократизму та гуманізму має бути основною та наскрізною в системі всього навчально-виховного процесу.

Виховна робота у ХГПА здійснюється шляхом гуманізації освітнього процесу на основі суб'єкт-суб'єктних відносин на рівні кафедр, інституту кураторів груп, органів студентського самоврядування.

Інститут кураторства забезпечує:

Індивідуальну методичну допомогу кураторам груп та вихователям;

Поширення педагогічного досвіду;

Проводить планові засідання кураторів груп;

Організовує роботу школи молодого куратора;

Допомагає у проведенні відкритих виховних годин;

Координує співпрацю кураторів груп із громадськими організаціями та установами.

Органи студентського самоврядування захищають права та свободи студентів, співпрацюють із ректоратом, деканатами, кафедрами з питань організації навчально-виховного процесу, разом із відділом виховної роботи організують дозвілля студентів.

Виховна робота кафедр – це наукові дослідження в галузі теорії та практики виховання; організація гурткової та клубної роботи; керівництво науковими роботами студентів; консультування та керівництво виховною практикою студентів; забезпечення виховного потенціалу навчальних занять та позааудиторної роботи.

Психологічна служба академії здійснює індивідуальну та групову психодіагностику, соціально-психологічні дослідження, індивідуальне консультування; групове консультування; корекційно-відновлювальну роботу, займається психологічною просвітою, підготовкою методично-інформаційних матеріалів.

Відділ виховної роботи спрямовує свою діяльність на координацію усієї виховної роботи у рамках загальнодержавної програми гуманізації та гуманітаризації освіти, керуючись чинним законодавством та нормативними документами МОН України, Хмельницької обласної ради, Хмельницького обласного управління освіти та науки Хмельницької обласної державної адміністрації.

Висновки... Розробляючи систему виховання особистості майбутнього вчителя, ми дійшли висновку, що головними завданнями усіх, хто причетний до формування особистості сучасного студентства на окреслений час, є створення умов, за яких професійне становлення молоді особистості стане невіддільним від духовного розвитку, а цілеспрямована спільна робота усіх суб'єктів виховного процесу стане системоутворюючим фактором формування особистості педагога, наповниться моральним змістом, збудить патріотичні, громадянські, естетичні почуття, щоб усі, хто відповідає за виховання і розвиток підростаючого покоління в Україні, робили це професійно, творили добро і красу.

Список використаних джерел і літератури:

1. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / [В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко, М. Ф. Степко та ін. ; за ред. В. Г. Кременя, С. М. Ніколаєнка]. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
2. Григорьева Т. Г. Основы конструктивного общения : метод. пособие для преподавателей / Т. Г. Григорьева, Т. П. Усолицева. – М., 1997. – 171 с.
3. Євтух М. Науково-педагогічні проблеми ступеневої професійної підготовки педагогів / М. Євтух // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2005. – Вип. 19, ч. 1. – С. 3–8.
4. Історія Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії в особах / за заг. ред. В. Є. Береки. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2006. – 356 с.
5. Білоцерківська Н. Г. Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 / Н. Г. Білоцерківська. – Харків, 2009. – 20 с.

Анотація

В.І.Слюзко

Система воспитательной работы в Хмельницкой гуманитарно-педагогической академии

В статтє раскрыта система воспитательной работы в высшем педагогическом учебном заведении ступенчатого типа. Концептуально обосновано цель, задания, направление и содержание работы, определены основные субъекты воспитания, их место и роль в воспитательном процессе.

Ключевые слова: ступенчатость, ступенчатое образование, воспитание, воспитательный процесс, субъекты воспитания, система воспитательной работы.

Summary

V.I.Sliuzko

System of Educational Work in Khmel'nyts'ki Humanitarian-Pedagogical Academy

The system of educational work in higher pedagogical educational establishment of gradation type has been revealed in the article. The aim, tasks, direction and content of this work have been conceptually grounded, the main subjects of education, their place and role in educational process have been determined.

Key words: gradation, gradation education, education, educational process, subjects of education, system of educational work.

Дата надходження статті: „20” вересня 2012 р.

УДК 378.14: 159.9

Л.Н.СМАЛИУС,
методист
(м. Черкаси)

Роль виховного ідеалу у професійному становленні майбутніх психологів

У статті порушується проблема створення психолого-педагогічних умов для підготовки фахівців психологічних спеціальностей. Важливою умовою їх успішної професійної реалізації є здатність до самовдосконалення впродовж життя. Сприятим цьому може розвинута мотивація досягнення та вибір ідеалу як взірця для особистісного та професійного самовдосконалення. У статті представлено аналіз вивчення уявлень про ідеал у сучасній молоді та засоби його досягнення. В умовах освітньо-виховного процесу вищої школи доцільно розвивати у студентів уявлення про ідеали, що сприятиме формуванню власного образу майбутнього психолога.

Ключові слова: самовдосконалення, професійне самовдосконалення, ідеал, виховний ідеал, мотивація досягнення.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Однією з важливих проблем сучасної вищої школи є створення виховного середовища задля формування не лише кваліфікованого фахівця, а й високоморальної особистості. Тому актуальним питанням у організації виховного процесу у вищому навчальному закладі є закладення основ для розвитку особистості, здатної постійно самовдосконалюватися – як особистісно, так і професійно. Самовдосконалення як ціложиттєвий процес саморуку особистості виступає запорукою успішної професійної реалізації. Вдосконалювати себе, відшліфувати свої особистісні риси та формувати професійно важливі якості молодь має навчитися саме у період фахового становлення. Провідна роль тут відводиться ідеалу, досягнення якого виступає одним із мотивів самовдосконалення.

Аналіз досліджень і публікацій... Вивченням ідеалу у психолого-педагогічних науках займалися Г.О.Балл, І.Д.Бех, Г.Г.Ващенко, С.У.Гончаренко, В.С.Журавський, І.А.Зязюн, О.Я.Савченко, С.О.Сисоєва, В.О.Огнев'юк та інші. Теоретичне обґрунтування ідеалу як мети виховання представив Г.Г.Ващенко. В основу виховного ідеалу він покладає загальнолюдські,